

DISSERTATIO
ACADEMICA,
De
SOCIETATE
PATERNA,
Super verba illa Corn: Nep:
XXV: 4: 3.
Quam
DIVINI NUMINIS AUXILIO
Et

Consentiente Amplissima Facultate Philosophie
In illustri ACADEMIA ABOENSIS

P RÆ S I D E
VIRO Clarissimo
Mag. DANIELE ACHRELIO,
Eloq: Prof. Ordinario,
Ad candidam literatorum censuram
modeste defert

FRIDERICUS von PREUTZ,
In Auditorio Max: ad diem 26. Maii Anno 1688.

ABOÆ, Excusa à JOHANNE Winter/
Regio Typographo.

S:æ R:æ M:tis:

SUMMÆ FIDEI VIRO,
C O N S I L I A R I O ,
CANCELL: C O N S I L I A R I O ,
ut et
ACADEMIÆ CAROLINÆ
CANCELLARIO,

Celsissimo Illustrissimoq;
COMITI AC DOMJNO,

D^N. E R I C O

Comiti de Staffsund / Libero
Baroni de Lindewad / Domino in Hag-
eholm / Brewijf & Klakeborg.

Domino meo Gratiostissimo

G. P. S.

CELSISSIME COMES,

Domine Gratiissime.

I*am occupatus esse* in Illustriss.
T.æ Celsit.nis præclare gestorum,
qua^e Tuam gloriam per orbem
fuderunt, enumeratione, ambi-
gui sane fati laborem susciperem, illa enim in-
se tantum laudis ac encomii habent, ut haud
tenni Minerva à me exprimi possint, qui Mu-
sarum castra admodum exiguo tempore secutus
sum. Faciant id illi, qui tam ingenii felicitate,
quam scientiarum insigni notitia & exercitio
frequenti instructi tenuitatis meæ vires longe
superant, etiam si tam magnifica audentes ma-
gis sibi suscipiant, quam feliciter ad finem
perducere queant: nam Magnos magna decent.
Defuturi nequaquam sunt, qui doctrinam &
virtutem, quibus Illustriss.a Tua Celsit. do natio-
nes exteras perlustravit, dignis elogiis des-

canta-

cantare studebunt. Sed nec segnius suas obibit
vices patria, quam & pietas & exaggerata Tua
beneficia ad intimorem recordationem tanto
magis adduxerunt, quanto impensis illa de
Tuis meritis Celsiss. me Comes, sibi gratula-
bitur. Et quid nisi magnificum ab illo exspe-
ctandum, in quem omnium oculi sunt defixi, o-
mnium conversa expectatione ora, cui summa
omnia fata pollicentur? Videor mihi illam vul-
tus hilaritatem, oris & etatis indeflexam ma-
turitatem avidissimis intueri oculis: illa in-
patriam merita! illos labores! illas virtutes!
quas orbis jam loquitur, tacite, ne luci tenebras
aspergere videar, & devotissima mente venera-
tus. Igitur ista venerabili silentio involvam,
ut ea commemorem, qua mea & commentationi
sunt propiora. Non ita pridem charissimi mei
Parentis litera & summopere suaserunt, imo spen-
te currenti calcar addiderunt, ut gratiam Il-
lustriss. & T. & Celsit. nis quererem, quam Di-
vina sors & prudentia ipsi Patronum optatissi-
mum concessit. Hunc, submisse oro, digneris
senio & agritudine confectum contra quosvis
fortune mutabilis insultus, consilio, auxilio,
patrocinio benignissime sublevare. Mihi vero,
quod ad Illustriss. am T. am Celsit. nem configro,
ignosce queso, suscipe clientulum, qui sub tu-
tissimo

tissimo & gratiofissimo Tanti Patroni umbone
delitescere optat. Subire tam Illustris Herois
aspectum quod ausus sim, favori imputandum,
quo Illustriss.a Tua Celsit.do Musarum alu-
mnos prosequi solet. Accipe sereno vuln Cel-
fissime Comes, quas Tibi offero studiorum
meorum primitias & tirocinii rudimenta. Est
quidem munus admodum leve, non diffiteor,
at si nas oro pondus ab animo meo devotissimo
accipiat. Hinc mihi crescat materia Illustris-
simæ Tuæ Celsitudinis benevolentissimam pro-
pensionem & nunc & semper celebrare. Quod
non sine devotissimis pro Illustrissimæ Tuæ Cel-
situdinis Celsissimæq; Familia omnigena pro-
speritate precibus faciet dum vixerit

Illustriss. & T. & Celsitudinis

Humilimus & æternum

addictissimus cliens

FRIDERICUS von PREUTZ

Sacrae Regiae Majestatis

V I R O

Pietate, Fide, Prudentia Nobilissimo

D O M I N O

N I C O L A O
von PREUTZ,

De Artzio / Mallstanis / &c.

Parentimeo honoratissimo

Filiali observantia eternum colendo

Salutem, Prosperitatem, Annos !

Anta sunt parentum merita erga filios,
quibus illos ab ipsa infantia prosequun-
tur, ut compensatio cesseret, omnis remu-
neratio penitus exulet, quâ præsumant,
se suis quibusdam meritis parentum
æquare posse beneficia. Quid Parens honoratiss; à
me exspectatis, quem immortalia beneficia Tibi de-
vin-

vinxerunt arctissime. In infantia ita me instituisti,
prout tum ferebat mea conditio: mox ætate acre-
scente ad veras artes & sobriæ Philosophiæ partes per
Præceptores informandum me duxisti: sed quo meo
merito? nullo prorsus: sed unico beneficæ Tuæ na-
turæ impulsu. O quæ me tandem felicia suscipient
fata, dum vel tenui calamo iis decantandis tantum
sufficiam: remunerandis vero cum non par sim, nec
desidero: si enim retributionem spondeam, frusta-
nea & inania polliceor, quoniam mearum non est
virium: si silentio præteream, quis me ingratum non
proclamet? Si beneficiis certandum esset, omnibus
cesserim vel invitus; obsequiis dum res agitur, ce-
dam nemini. Itaq; cum aliud ad rem conferre non
possim, in pii animi declarationem hasce leves pa-
gellas Tibi dedico consecroq;. Succurre ut hactenus
ita in posterum mihi, quem Musarum amor devin-
xit. Si studiis faverit & afflaverit lætior aura, quos
dedisti, sumptuum Te non pœnitibit; nam quic-
quid in me collatum est beneficii, ad Te redabit o-
mne. Sponsorem pro me meipsum interpono, qui
alias Tuus sum totus. Vale, meq; ut facis fovere
& promovere perge, qui ad obitum usque perma-
neam.

Honoratissimi Dn. Patris

Obsequentissimus Filius

FRIDERICUS VON PREUTZ.

Adolescens verè nobilis Salve.

N ista etatula, specimen sanè egregium & candidum monstrasti, non aliundè emendicatum, non alieno exaratum vitulo, sed prout indiderunt industria, labor, intelligentia, elaboratum sive verè & caste. Profecto felicia sunt regna, dum ingeniiorum illustrium copia florent; florent uero quando rebus ingentibus & arduis aptantur persone; Personarum enitescit dignitas, quoziens Collegia que majestati parent, arceni & modestè dimitunt indignos. Indignos judicavimus Tu mecum eos singulos, qui se per fas & nefas iuu negotiis immergunt, quae non concluduntur intra cranium vulgare. Sed hæc est temporum labes, operamus potius bona, quam manu rancimus, quia lubricitas casuum consilia confundit. Rectè igitur à Te factum est, quod ames Doctrinarum studia conjuncta cum assiduo virtutis exercitio; nam hi poli, dum volant caduea & aufugiunt, in eternum stant, manent, florentque.

Vale

à Tuo

D. ACHRELIO.

Terum ingenii Tui, Nobilissime Dn. egregium quoddam specimen, in publicum edis, cum pro eo, quō es discendi ardore & diligentia, non Tibi suffecerat aliquoties summa cum laude, & omnium penè audiētū admiratione, ingenii Tui fœcunditatem paulo ante heic publicè adprobasse. Scilicet non dum Te, ornatè, distinctè & eloquenter, de gravi materia dixisse audivimus. Nec est ulli incognitum, qui auditorio huic interfuit, quām dextrè, solerter, & singulari cum acumine ac judicio, spartam opponentis in Te suscep̄tam s̄pē sis tuitus: ut nihil nunc dicam, de variis aliis speciminiibus, quibus vel amicis gratulando, vel alia ratione ostendendo, commendabilem Te omnibus fecisti. Rectè vero studiis Tuis, & instituto, ni fallor, consulisti, quod, cum antea quām promptus sis in exercitiis styli, & cathedra oratoria eloquens, nec non in proponendis argumentis Tuis facundus, abundè declarasti, tum antequam ab hac Academia discedas, quid valeant vires Tuæ, in excipiendis aliorum objectionibus & argumentis, publicè respondendo, egregiamq; à Te conscriptam disputationem defendendo, explorare voluisti. Nam quemadmodum multi dantur, qui quidem facundia valent, cum licuerit ipsis, quæ prolaturi sunt, ante diu multumq; meditari, ad extemporaneam orationem prorsus stupidi; ita utrāq; abundare, id vere insignem laudem meretur: & præterea, qui ita studii suis, in Academiis incumbunt, ut quas percipere conantur doctrinarum partes, eas sub eruditij examinis revocen

revocent incudem, soleant ut plurimum in intimorem rerum veritatem penetrare, cum quod in contrarium speciosè affertur, prompte excutere & falsi convincere discant. Atq; tanto cumulatior est horum talium laus, quanto magis apparet, ipsos fuisse occupatos, in digniore studiorum genere, propositoq; suo accommodatiore Nullum autem magis Nobiles ornat & decet, eosq; qui aliquando ad reipubl. munia admitti volunt, quam *Philosophia Practica*, & *Jurisprudentia*. Sive enim de officiis erga seipsum, sive alios consilium erit ineundum; sive agendum de contractibus, sive delictis, innumerabilibusq; aliis, ad belli & pacis negotia spectantibus, quibusq; incolumentas civium ac exterorum innixa est foveturq;, vix quicquam utile, sine utriusq; accurara cognitione effici potest. Unde juxta intelligitur, philosophiā esse illam Practicam, quæ non horridis vocabulis ac terminis sit obscurata; nec quæ enumeracione virtutum Aristotelicarum sit contenta, quæ cum sit imperfecta, & illæ virtutes, ad statum Democraticum, qualis fuit civitatum plerarumq; Græcarum, maximè applicatæ, merito aliunde explicari & suppleri debent. Tu vero, Nobilissime Dn. de *Societate paterna* disputationem conscribendo, satis declaras Te, in alterutra harum, & quidem illa Philosophiæ parte, quæ Jurisprudentiam præcedere debet, ejusque quasi fundamentum est, occupatum fuisse; nec in hac volum, sed etiam in historia, quæ Philosophiæ huius est lumen. Nam cum in originem istius societatis, administrationem, vitia, & demum interitum, qui civitatibus constitutis, factus est, inquiris, in auxiliū, si mo-

si modo hæc omnia rectè investigari possint, historia
voeanda erit. Rursus occasione hujus interitus, cum
verosimile sit, non adeo sponte, sed ad evitanda ma-
jora mala, primos patresfamilias, has societates dese-
ruisse, & in civitates discessisse, indeoles ingenii hu-
mani & pravitas consideranda datur. Quæ omnia sa-
nè pulcra sunt, & aliunde, quam ex libello Ethico A-
ristotelis hauriri debent. Quare Tibi in hisce talibus
operam collocanti, summoperè gratulor, atq; opto, ut
Deus O. M. hisce Tuis egregiis studiis porro benedi-
cere dignetur, vitamq; concedere longam, continuam
valetudinem & firmas vires, in Nominis tui gloriam,
Regis nostri clementissimi utilitatem, patriæ commo-
dum, Tuorumq; solatium & gaudium. Scrib. occupa-
tissimus, prolixo tn. animo Aboæ 10. Maji 1688.

MATTHIAS SWEDERUS.

Nobilissime Dn. von PREUTZ
amicè per dilectè!

Obilis, insignis, velut natalibus es, Tu
Mi Preutzi, nostri portio grata ebori.
Sic studiis doctis porrò inclarescere pergi.
Indulgens Musis invigilansq; piis,
Præside me (licet indigno) Tu prima dedisti
Quippe rudimenta ac ingenii specimen.
Nunc vero proprio discursum Marte politum
Proponis solers atq; tueris eum.
Ætatem supra sapis, ausus namq; labores
Prodere, qui doctos solicitare solent.
Gratulor ex animo Tibi, mi Preutzi, simul opto
Evadas patrii fulgida gemma soli !!!

PETRUS HAHN Phys. Prof.

*Salve Nobiliss. FRIDERICE von PREUTZ,
Parentis tui haud degener Fili.*

Ariis impeditus occupationibus, paucissimis saltem petitioni Tuae morem gerere constitui; & sane scintilla amoris erga Te mei animum ad scribendum impulit admiratione vehementis in flore ipso juventutis ardoris, ardentisq; vincendi cupiditatis, eruditæ ac liberalis miræq; ictcriptionis elegantia, & præclaræ tam subito maturitatis ingenii judiciique imo divinæ quasi mentis & virtutis captus. Hæcce omnia mecum cum intueatur fidelis æstimator, omnabitur, Te talem futurum, qualem cognitum judicarunt. Quid jam dicam, mi PREUTZ. O utinam Ciceronis eloquentia, Minervæ autem facundia mihi suppeterent, ut immaturæ sapientiae tuæ dignis verbis elogiisq; Tibi occurserem, cum ad aures meas Te ineunte adhuc ætate specimina egregia publicè in lucem edere constituisse, ac inter alia materiam de Paterna Societate elegisse, hanc typis nunc mandatam humeris tuis exiguis defendendam sumpsisse pervenisset. Laudo inceptum, voveoq; prosperum. Hocce politico discursu spem de Te ceteris inculcas, parentibus Tuis honestissimis ob sumptus non minus ad vitæ Tuae sustentationem, quam ad studiorum Tuarum incrementum large admodum collocatos gratum Te sistis: verum illos nunquam istius rei pœnitentibit, dum ex navata opera Tua tantum percipiunt gaudium, percipientq;. Quantum Informatori, ex quo quasi ex fonte omnem scientiam auro argentoq; æstimabiliorem superioremq; hausisti, debeas, Tibi ipsimet

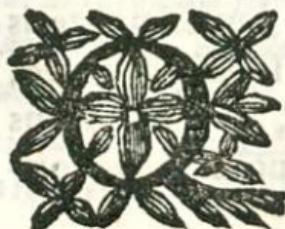
met variis prospicere modis incumbit. Felix tecum
ille, qui tali in fragilitate vitae, ac imbecillitate indo-
lis, moderatione morum tum & doctrina rerum fi-
deli fruitur directore ac jucundo comite; contra in-
felix mortalium, qui hocce destituitur bono. Uttere,
A. H. FORTHELIO TUO, donec Tibi illius supersit
vita, viam omni modestia, suavitate, jucunditate ei
præbeas. Inspice exemplum Alex. Magni, qui quan-
ti fecerat, dum à quodam interrogatus, quemnam ma-
gis amore prosequeretur, Patremne an Aristotelem,
respondisse fertur, Arist. quoniam a Patre accepi, ut
viverem, a Präceptore v. ut bene viverem. Sed quo-
niam temporis ratio suadet, hanc ob causam pluri-
bus agere superfldeo, ne modum scriptionis propo-
sitæ excedere videar: ultimò gratulabundus DEum
T. O. Max. supplexq; veneror, velit operi in Te in-
choato adesse & ex sanctissima sua sede conatibus e-
gregiis benedicere Tuis, ut in nominis sui gloriam,
in Reip. commodum, Tuorum solatium, Amicorum
desiderium, in proprium autem honorem vergant.
Vale. Sic vovet

Tibi semper amore devinellissimus
S. A. L.

Ad generosæ indolis adolescentulum
Nobilissimum Dominum

FRIDERICUM von PREUTZ,

Vemadmodum vulgaria sunt inge-
nia, qvæ savissimos qvidem sa-
pientiæ fructus magno cum des-
iderio adpetunt, labores verò, sine
qvibus hunc studiorum Corin-
thum

thum nemo feliciter appellere potest, adeo fugiunt,
ut in otio potius degere malint vitam, quam in
excolendis artibus liberalibus exiguo temporis spa-
tio desudare. Hinc est, ut exacta nobilissima suæ
ætatis parte summo cum dedecore non aliunde quam
ab inscitia splendidaque rerum ignorantia glori-
am ducant. Ita è contrario generosum illi gerunt
animum, qui tempus omne studiis & virtutum exer-
citio dicatum quotidianò cum progressu utiliter te-
runt; quiq. onera hujus generis sustinēdo, difficultates
pariter omnes conatibus non sine oblatione oc-
currentes laborum assiduitate & spe dulcissimi inde
resultantis fructus superare omnino satagunt. Ex
quo tandem efficitur, ut non solum insigni cum
honore ad ea quæ majoris pretii in rep. benè con-
stituta habentur officia, admoveantur, sed quod vel
majus est, spartam sibi à suprema potestate concre-
ditam commendabili rerum notitia prudentiæ
administratione exornent. Qvos inter Te meritò,
Nobilissime Domine, numerandum esse non ego
solus censeo, non tantum judicant boni, verum
comprobat id ipsum insuper cum industria tua
plus satis nota, tum egregium hoc proprio marte
elaboratum specimen; ut in hac tenella tua ætate
tantò verius te fertunatum prædicent Musæ qvan-
tò Tuis de laudibus omnium convenient voces.
Qvibus & ego commotus felicem hunc in literis
successum Tibi ex animo gratulor, simulque voveo,
ut spem, quam optimis parentibus, præceptoribus
& bonis omnibus dedisti, indies augeas atque con-
firmes! Vale.

M A G N U S Steen.

 quidem, temere haudquaquam summū
 Pöetarum ducem accoriphæum Virgili-
 um in hæc verba, que jam proverbii lo-
 co accepta sunt, erupisse, sentiendum
 est: Audaces fortuna juvattimidosq; re-
 pollit. Majora sane visus est animo agitasse, quam
 primo intuitu verba bac p̄se ferunt: Quippe qui
 non tam stolidâ audaciâ seroces, quam certo &
 prudenti consilio, Numinis Divini invocatione &
 alacri spe subnixos ad honestas actiones tanto avi-
 dius suscipiendas, prudenter continuandas, felici-
 terq; determinandas stimulat, quanto minus naturæ
 humanae consonum est, vitam molli otio, inertiq;
 silentio degere, veluti pecora. Nunquam viri pa-
 vidi nobile statuerunt trophyum: qui muscas p̄e-
 ter volantes metuunt, frivola de causa. Conducit
 itaq; non solum in rebus bellicis moderata audacia,
 ne remisso pugnæ imperu animus labantis partis ac-
 cendat, infelici sepius eventu: unde Ovid. Audentes
 Deus ipse juvat, audebimus ultima dixit: sed & ad
 Academica studia quodammodo applicari solet: est
 n. arena ingenii in qua dimicandum impigre, ut sa-
 pientiae corollam consequantur, qui vigilias, curas,
 labores, strenuo sustinuerunt. Proposito itaq; baud
 inconsulto illi in publicum prodeunt, qui annos nu-
 merare solida scientia onustos possunt. Ego v. nescio
 eloquar ne, ansileam, qui ea mibi in animum in-
 duxi, imo suscepi, quæ viri sepius in dubium revo-
 carunt suscipienda. Non est quod fructus maturi-
 tatem in ipso flore primo expedites B. L. Unde & offi-
 ciouse

etiose contendo, velis pro Tuo candore & humanitate, quæ meditatus sum in bonam partem interpretari: quod etiam apud cordatos facile me obireneurum spero. Si n. ingenium meum spectes, nondum ad altiora penetrare potuit: si annos, tenella est ætas, nondum annum 13 prætergressa. Vita summa brevis non vetat spem inchoare longam. A malevolorum telis, quæ clarissimos viros sepius adpetierunt, frustra me immunem spondeo: sponderem, si mortaliū conditionibus non essem obnoxius. Hæc n. sunt illa tempora, in quibus literæ aperitos & occultos osores, non solum extra Musarum palestram habebit; sed etiam persentiscunt literæ ipsæ sua fata propria, quam alias per naturam morerentur. Convitiis proscinduntur à commilitonibus, qui aliquid præclari audent, spirat invidia, ille erroneæ cæcitatris abyssus, humanae mentis infernus, animi laborantis hostis, alienæ felicitatis excubie, minas: erubet obloctiones, quibus si faciles præberem aures, præ diffidentia nihil centarem. Ast cessent tui gemitus invidia, hinc enim nihil felicior evadit: mihi interim solatio erit illud vari cujusdam magni responsum, quo ostendit, ridendas esse malignum voces: Invidiam effugies, si nihil ex magnis rebus habueris, aut nihil feliciter gesseris: nam sola miseria caret invidia. Utatur itaq; suo instituto ac moribus, alios detrahendo obloquendoq; lacesse: sibi enim ignominiam abortivum fætum, mihi vero gloriam parit: sciatq; magnam se veneni sui partem perniciose haustu bibere. Vale.

Nobis

Obis à natura insitus est societatis appetitus. Sunt autem societates omnes quædam velut partes civilis societatis. Cōveniunt enim homines emolumenti alicuius causa, & ut aliquid suppeditent, quod ad vitæ usum cultum que pertinet. Societatem autem civilem jam ab initio utilitas & concivit & continet. Reliqvæ societates bonum quoddam, maxime vero ea societas, quæ principatum tenet, summum bonum investigat. Et certe quidquid speciosi præ se ferat libertas illa naturalis, sive per fictionem representetur, sive, si revera extitit aliquando, post delibatam tranquillitatem civilem, nemini, cui sana mens inest, arriserit. Illa enim horrendam rerum confusione, hæc concinnum & ad decus attemperatum ordinem: illa rapinas, furta, cædes, hæc securam bonorum possessionē, vitæque tutelam præstat: illa vitia nefanda & brutalem fœditatem producit, hæc honestatem adeoque beatitudinem civilem

procurat. Nostrum in praesenti negotio pro instituti ratione erit, breviter per modulo ingenii delineare vitæ socialis velut specimen quoddam *societate paternâ*, quam ad placitum Cellarii lib: I. Pol: cap: 4 adpellamus *Societatem inter Patrem & Filium naturalem & regiam*, non tantum ob adjuventum, sed & utilitatis gratia. Hanc simplicissima & commodissima methodo ad ductum Cl: Bœcleri absolvemus, si in examen devoceimus, I. *Officia parentum & jura.*
 2. *Officia liberorum & jura.*

§. II.

Nituntur autem officia parentum & jura ut & liberorum, mutuo illo pietatis naturalis affectu, quem natura omnium hominum animis implantavit; quem ostensuvi existimamus melius simplici narratione, quam anxie disputando, nos processuros. Secundum naturam est, inquit Bœclerus: in Institut: Pol: lib. I. cap. 3. ut nos amemus ipsi: quid ni ergo naturale sit amare eos, qui nos produxerunt, seu qui effecerunt, ut nos amare possimus? secundum naturam est ut quis amantem redamet: quid ni ergo amandi sunt parentes, quorum

maxi-

maximus in liberos amor est? quem etiam amore in multo ardentiorem præter vulgarium dicterium illud, quo *amor magis descendere quam ascendere dicitur*, etiam exempla plurima testantur. Verum quidem est, quod egregie differit Nob: Pufend. de Off. H. & C. lib. I. cap. 3. cuiuslibet scil. erga se ipsum hominis amorem regulariter tam validum esse, ut quævis inclinatio erga quemvis alium hominem ipsi naturaliter cedat: amor tamen boni parentis in liberos tantus est, ut eos considerent tanquam alios seipso, illorum bona tanquam sua propria procurent, imo saepius eorum utilitatem suæ præferant, nec metuant se perdere, ut eos servent. Hinc justissimus Davidis dolor ac census partim Absolonis nequitia, partim morte indigna 2.Sam. 18: 33. illam nobis exhibet σογγήν, quam altissime parentum cordibus plane infixit natura. Non difficitur hunc amorem Psammenitus rex Ægyptiorum, ægre quidem ferens, amicos, quibus maxime afflaverat, ad supplicium trahi, adeo ut in gemitus, singultus & lacrymas oculos & animum ef-

funderet; at ubi in filium s̄avire cœpit furor impius morti adjudicatum, sui vix compos, nec oculos attollere nec hiscere potuit, carissimam sui partem amissam, conditionem iniquissimam anxie reputans. Tam obstinati silentii causam quærentibus arbitris à Cambyse constitutis, qui dicta factaque observarent & regi renunciarent haud incommodo respondit: *Domestica mala sunt majora lachrymis*, Herod. lib. 3.

§. III.

Intra officia quæ parentes obligant primum facit cl: Bœclerus, *curam in generando adhibitam*, quam ex ipsa natura deducit. Adpetitus enim procreandi sibi simile hominibus pariter ac animantibus naturaliter insitus: Naturale enim est cuperre sui simile alterum relinquere. Tum hoc ex naturæ necessitate colligitur: Natura enim intendit sui conservationem, individua autem sensim, vel morbo, vel vi, vel senio intereunt & corrumpuntur: Ideo per istam societatem, qua unumquodque secundum speciem sibi simile generat,

effi-

efficitur, ut conserventur species. Neque vero quemquam tam horrido existimaverim animo præditum esse, cui placeat illud insulsum Democriti dicterium. Non probo, inquit, liberorum propagationem: nam in ipsorum possessione multa magnaq; discrimina inesse video & molestias plurimas: parva vero jucunda, eaq; tenuia & exilia. At rectissime Cræsus Lydorum rex, cum Cambyses rerum gestarum gloria tumens, se cum Cyro patre conferret, amicis & purpuratis solita vanitate spem & cupiditatem regum inflantibus: Curt. lib: III. cap. 2. illum patre præstantiorem esse affirmantibus, respondit: nondum patri equandum, qui nondum reliquisset filium: sentiens, & hoc esse non infimum erga rem publicam meritum, si non solum se præstiterit egregium virum, sed & aliquem sui similem gignat educetque patriæ. Eras. lib. VI. apoph: Quæ heic parentibus observanda multorum curiositas præscripsit, sicco pede præterimus, omissa iis relinquentes, quos & ingenii & ætatis maturitas ad altiora studia provexit. Ipsam etiam generationem strictè loquendo, non

tam partem officii paterni, quam ejus occasionem esse, rectissime dicimus cum N. Puf. J. N. & G. lib. VI. cap. 2. 6. Illud retigisse sufficiat, qvod omnium æque mortalium actiones sacra moderatio ne dispensat, rejectis etiam illis, quæ de siderum conjunctionibus & positura superstitiose ominata est vetustas, nostra ætas religiose imitari solet, præcipuum nempe parentum circa hæc officium esse, summum venerari Deum, ut ille matrimonii institutor, qui multiplicari jussit genus humanum, sua ope & benedictione embryonibus præsens adsit, corpus vegetet, animum instruat, imbecilles sublever, quo integri, creatoris in gloriam, mortalium decus, reipublicæque incrementum, producantur. Illud ipsum haud incommode observavit Aristoteles qvamvis Ethnicus, cuius sapientissimum dictum adfert cl. Bœclerus: Inst. Pol: Legislatorem præcipere debere, ut fœminæ dum sunt gravidæ, singulis diebus templa adeant, Diisq; qui generationi praefesse creduntur, sacra faciant. Addit: hoc eo etiam profecturum esse, ut corpus vegetur.

Excipit generationem *Nutritio*, quam debere parentes liberis ipsa naturalis ratio s vadet. Unumquodque enim ab eo naturaliter alimentum accipit, ex quo vitam habet: Unde parentes qui agnoscuntur origines vitae infantum, ne fame ac defectu eorum, quæ ad vitam sustentandam spectant, intereant, tamdiu ad alimenta præstanda obligantur, quamdiu impotentia ista sese nutriendi & sustentandi liberos comitatur. Intelliguntur autem heic non solum ea, quæ eiui ac potui inserviunt, sed & omnia illa, quibus ad vivendum utitur homo, sive ad tuendum corpus velamentis, sive ad sustentandum alimentis, ut & omnibus quibus tenella ætas indiget. Heic inter multos disceptatur, an parentes extremo paupertatis telo adflicti liberos suos vendere, oppignorare, aut quovis modo jus suum in alios transferre possint. Ubi quidem nullum est dubium, quin oppigneratio & venditio liberorum in sustentationem vitae, quam alias ob inopiam rei familiaris omnimodam liberi servare

haud quaquam possent, à natura concessa
 intelligatur, at in tolerabilem honestamq,
 servitutem, & saltē sub jure retractus
 adeo ut lautiore fortuna favente, à paren-
 tibus vel cognatis deinceps redimantur.
 notante Pufend. de Off. H. & C. l. II
 cap. 3. Venditio autem liberorum, ut lu-
 crum, inde reportent parentes, naturæ
 quam maxime disconveniens est. Et ne-
 scio quæ stolida inscitia Romulum alias
 circumspectum occupavit, dum patribus
 veniam filios ter vendendi indulxit. Eti-
 am jūs suum in alios transferre possunt,
 quorum spectata probitas haud parum e-
 molumenti, in commissum filium colla-
 tura præ genitoribus præsumitur. Unde
 & hisce filialis reverentia & observantia
 erga educatorem suum incumbit, quam
 & pleno jure postulare potest. Notatu quo-
 que digna sunt verba Cellarii lib. I. Polit.
 cap. 4: 17. *Quia ordinarium est*, inquit,
 ut pater materq, liberis suis prospiciant,
 ideo dum illi in vivis sunt, ordinarie avi-
 aviæq, ad alimenta danda teneri non in-
 telliguntur. *Quod si tamen vel ambo pa-*
rentes, vel unus eorum defecerit, aut alii
forte

forte casus humani inciderint, & equitati omnino est consentaneum, ut avi aviaeque aliique longius remoti, loco defunctorum parentum naturalium nepotum neptiumque & si qui abduc inferiores gradus fuerint, curam suscipiant. Quæ etiam alia ad ipsam nutritionem necessaria sunt, dilucide & satis copiose d. l. enumerat.

§. V.

Verissimum est illud Plutarchi de educ: liberorum: Fons & radix probitatis est decentem sortiri institutionem. Quam necessaria est bona institutio infantibus, vix aliunde commodius colligi potest, quā dicto hoc Platonis. *Homo, inquit, si recta disciplina instruatur, in mansuetam prorsus animal evadit: sin vero non satis, aut bene educatur, ferocissimum omnium, que in terris nascuntur, animal redditur.* Et fieri nullo modo potest, ut malæ jactis reipublicæ fundamentis, id est, educatione liberorum & familiarum, quidquam tam firmum, tam stabile speretur, cui, in caduca hac rerum humanarum fortuna imperiorum pondus regnorumque glo-

ria superstitione possunt. Natos vexat *natura humana imbecillitas*, ut licet semina honesti & boni à natura habeamus, quæ se exerunt per dictamen conscientiae magna tamen est tam intellectus nostri in judicando imbecillitas, quam voluntatis in eligendo perversitas. Hanc comittatur *naturæ depravatio*, de qua Boëclerus in diss. pag. 318. Non enim intus modo consumacia appetitus obluctatur intellectui eumq; rapit ad libidinem suam; Sed praefato sunt etiam prava educatio, consuetudo, exempla, è quibus nata improbitas nihil patitur in discernendo honesto à turpitudine liquidum, sincerum, perfectum. Et sane sive animi hebetudinem & pravitatem, sive corporis imbecillitatem spectemus, conditioni mortalium ingementes revera fateamur, hominem esse imbecillitatis exemplum, temporis spolium, fortunæ lusum, inconstantiæ imaginem, invidiæ & calamitatis trutinam, reliquum vero pituitam & bilem. Cum itaque non solum nobis metipis nati sumus, sed & aliis, teste Sen. lib. I. cap. 5. de ira. Homo in adjutorium mutuum generatus
 sit

est

est; hoc officii naturam eo magis injun-
xisse parentibus manifestum est, quo libe-
ri in commoda reipublicæ evadant mem-
bra. Intelligitur etiam conjuges inter
se stipulatos fuisse, de communib[us] viri-
ribus adplicandis, ut prolem nascituram
tanquam propriæ vitæ propaginem exce-
pturi, molestias tolerarent, qvæ istius su-
ceptionem, educationem & institutio-
nem comitantur. Vide Pufend. Off. H.
& C. lib. II. cap. 2. Initium sumit hæc in-
stitution ab ipsa sermonis recte formandi
disciplina, mox ad ea descendens, quæ pie-
tatem, mores, studia, artes spectant, per quæ
vita civilis continetur rerumque honesta-
rum gloria comparatur: inter quos velut
cardines enitendum iis, qui homines se
esse memores ea affectant, quæ liberali
ingenio & naturæ sociali quam maxime
conueniunt,

S. VI.

DIU non hæret animus in eligendis
floribus, quibus tenuellus animus hu-
manus exornetur: statim quippe se insi-
nuat virtutum regina pietas: hanc fun-
damenti loco substernimus, qua velut
basi

basi populorum niti salutem evincunt
 dictoria sacra, firmant eventus certissimi,
 comprobant quotidiana experientia. Hæc
 est illa, quam toties Spiritus Dei commen-
 dat, quam collapsam miscens minis polli-
 citationes restituti mandato severissimo
 jubet. Intelligimus autem heic Divinum
 illum purumque cultum, quo Deo T. O.
 M, omnium conditori, omnium conser-
 vatori sumus obstricti: quo sublati, fi-
 des etiam & societas humani generis &
 una excellentissima virtus justitia tollatur
 necesse est. *Primus est Deorum cultus,*
 inquit Seneca, Ep. 92. *Deos credere: de-*
inde reddere illis majestatem suam, reddere
bonitatem, sine qua nulla majestas est, sci-
re illos esse, qui præsident mundo, qui u-
niversa, ut sua temperant, qui humani ge-
neris tutelam gerunt. Hujus præcipua
 paterni officii partis mentionem facit i-
 pse Deus, sibique pergratam esse osten-
 dit Gen. 18:19. *Agnovi eum, ut cum præ-*
ceperit filiis suis & familiæ suæ post se, et-
iam obseruent viam Jehovæ exercendo ju-
stitiam & jus: utq; præstet Jehovah A-
braham id, quod promisit ei. *Quantum*
Rad *autem*

autem harum rerum neglectus displiceat
 Deo luculentissime testatur vindicta Divi-
 na, quæ Eli & filiis ejus supervenit. 1.Sam.
 2. Ac licet liberi præsertim imitationis
 non reddantur in totum excusabiles ob
 negligentiam parentum, tenentur tamen
 parentes nisi Divinam vindictam persen-
 tiscere velint, liberos in prava flexiles in
 vera pietate sanctisque moribus ad præ-
 scripta Divina & exempla sanctorum
 probata informare, quo Creatoris nomen
 celebretur, cuius causa creati sumus:
Hic enim bonorum malorumq; nostrorum
observator est & custos: Hic prout à no-
bis tractatur, ita & nos tractat ipse. Tum
 ut socialitas in genere humano servetur:
Ille enim dat consilia magnifica & erecta
in unoquoque bono viro: Sen: ad Lucili-
um. Fructum pietatis incomparabilem
paucis complectitur Paul: 1.Tim. 4. Pie-
tas ad omnia utilis est, promissionem ha-
bens vite præsentis & future.

§. VII.

Qui medicina opus habent ad medi-
 cum tendunt, febricitans opem ejus
 implorat: qui in deliria aut quoscunque
 mor-

mortuos vehementiores inciderunt, ne adventum quidem medici æquo animo ferunt, sed ejiciunt, aut fugiunt, vehementia morbi etiam sensum morbi tollente. Medicina opus est lascivienti ætati, ne per longam assuetudinem liberi insanabiles redditi hostili animo affliciantur, adeoque adversus reprehensores sœviant. Heic, nisi parentes participes reddi velint scelerum sex debita & possibili directione aliquid omittendo, illorum est, sedulo in vitam & mores liberorum inquirere, eosque, vitiorum foeditatem repreäsentando ad honestas actiones à puerro assuetacere: adeo enim à teneris assuetus multum est, cecinit Poeta. Et benefacere ex consuetudine in naturam vertitur. Sallust. Si vero (ut fert conditio deploranda mortalium, quod omnes homines aliquo errore ducuntur. Plin: lib. IX: Epist: 12.) declinaverint aliquando, comminationibus & poenis corrigant errores: Magna enim illecebra peccandi impunitatis spes est. Cicer pro Mil. Licet optimam censuram eamque perpetuam existimem vitam parentum: ac hanc dirigi solent

libe-

liberi, ad hanc componi, nec tam imperio illis opus est quam exemplo. Unde Terent: Adelph. *Hoc patrum est, potius consuefacere filium sua sponte recte facere, quam alieno metu.* Solæ enim pœnarum repræsentationes non tam ingenerant curam bene & naturæ convenienter vivendi (hoc enim opus est rationis & disciplinæ) quam solitudinem, ne quis in maleficio deprehendatur. Hinc Horat: I. Serm. 4. *Sic me formabat puerum dicitis, ut sive jubebat, ut facerem quid, habes auctorem, quo facias hoc.* Huc etiam spectat illud Senec: quod adducit Cœlerus in Epist. de studiis instit. *Longum iter est per præcepta, breve & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes non expressisset, si eum tantummodo non audisset.* *Vita ipsius interfuit, secreta perspexit, observavit illum, an ex formula sua viveret.* Sæpius tamen evenit, ut per indulgentiam vel utriusque vel alterutrius partis, cum inclinationibus liberorum in prava declinantibus tempestivè obicem posse negligunt, invalescere soleant vitia, quæ læpius agitata, conscientiam quasi

narcoticis delibutam reddunt, unde mira delectatione in præcipitia delictorum ruunt. Tunc vero consummata infelicitas est, ubi turpia non solum delectant, sed etiam placent: & desinit esse remedio locus, ubi quæ fuerunt vitia mores sunt. Solet autem talis conniventia in matribus frequentior esse, not. Terent: Heaut. 3: 2. *Matres omnes filiis in peccato adiutrices & iuxilio in paterna injuria esse solent.* At diligenter amputandæ & præscindendæ illæ voluptates, quæ lente propullulantibus virtutum surculis, ne fructus ferant, sunt obstaculo: qui quidem labor mediocris est difficultatis parentibus, quibus natorum inclinationes è diurna conversatione maxime innotescunt. Alias si vitia ab ipsis incunabulis non cohibeantur, medicinæ vix relinquitur locus: quod ipsum suo contestatus est exemplo Dionis filius apud Corn. Nep. X. 4, qui, (*ut nihil perniciosius adolescentulo, quam nox mulier, vinum*) post turpissimarum cupiditatum veniam à Dionysio eo usque concessam, ut inter scortorum greges inebriatione quotidiana obrueretur, dum alios postulabat

labat mores parens vitam illius emenda-
turus, correctionis impatiens prostitutæ
levitatis filius, è summitate ædium præ-
cipiti saltu in terram se demisit. Fune-
stum exitium ejus, qvem magnis forsan
rebus fata reservatura fuissent. Unde salu-
bre consilium illud Ann: Boëtii in sent:
*Fugienda sunt omnibus modis & absconden-
da, langvor à corpore, imperitia ab ani-
mo, luxuria à mente, à cunctis rebus in-
temperantia.*

§. VIII.

MAgnum huic rei momentum addit
vigilantia parentum in cohibendis
liberis à consortio malorum hominum,
quod sèpissime finem exoptatum in-
tercipit. In familiaritatem autem ad-
mittant ingenuos, quorum nulla turpis
ratio vivendi suos inficit mores. *Qui e-
nim tetigerit picem inquinabitur ab ea, qui
communicaverit superbo, induet superbiam.*
Eccles. 13. *At qui cum sapientibus gradi-
tur sapiens erit, amicus vero stultorum, si-
milis efficietur Prov.13. Diogenes, adole-
scenti formoso ad convivium eunti, de-
terior, inquit, redibis:* Reversus vero à con-

vivio adolescens, cum Diogeni dixisset:
Ivi, nec redii deterior: inquit; Deterior omnino: indicans fieri non posse, ut adolescens ex convictu improborum non fiat deterior: *Novi ego, inquit Plautus, hoc seculum moribus quibus sit, malus bonum malum esse vult, ut sit sui similis:* turbant, miscent mores mali. *Hæc dies noctesq; tibi canto, ut caveas: hæc tibi si mea consilia capeñas, multa bona in pectora confident.* Exempla huc adducere, quæ vetus ac recentior tulit ætas, operæ pretium non est, cum ultro indies oculis nostris obversentur fœda vitiorum mancipia, minus autem frequenter improbos à malitia revocatos cernimus: *Quo semel est imbūta recens servabit odorem testa diu.* Horat. Nulla autem res magis animos induit honestos, & in prava declinabiles revocat ad rectum, quam bonorum conversatio. *Paulatim enim descendit in pectora & vim præceptorum obtinet, frequenter adspici, frequenter audiiri.* Hinc Iocrates ad Nicocl. *In amicitiam recipe non quoslibet, sed natura tua dignos;* neq; cum quibus jucundissime vivit

me tempus teras: his autem gaudere con-
gressibus affvesce, qui te & sapientia au-
geant, & virtutis apud alios opinione.

§. IX.

HEc sua non defraudandi laude pa-
rentes, qui in luculentā fortuna po-
siti, de virtutibus & literis tam honeste
sentiunt, ut liberos artibus liberalibus im-
buant, qvarum dum gustum in adole-
scēntia haſſere egregia & illustribus ne-
gotiis olim obeundis destinata ingenia,
ſitientiſſima totā ætate redduntur. Hæc
ſane felicitas eſt, imo felicitatis vulgaris
gradus ſuperat. Dignitates & honores
ambiunt plurimi, iſlitā humano ingenio
gloriæ cupiditate, quam adumbravit, i-
mo ad vivum expressit Salust. in Catil:
dicens: *Gloriam & honorem & imperium
boni & ignavi & q̄ sibi exoptant; si boni,
vera via nituntur, sed ignavi quia bona
artes defunt, dolis & fallaciis contendunt.*
Imprimis cum rudibus ea affatim adesse
vident, queis vulgus felicitatem metitur.
Itaque arbitrahunt ſæpius nos à recto tra-
mite divitiæ, honores, potentia & cæte-

ra, quæ opinione nostra cara sunt, pretio
 autem absqve virtute sunt vilissima: nihil
 enim habent ista magnificentum, quo men-
 tes nostras ad se trahant, præter hoc,
 quod mirari illa consuevimus. *Homo au-*
tem doctus in se semper divitias habet.
 Phædrus. Non incongrue hoc testatur *Si-*
monides, qui probe literis instructus sæ-
 vientibus undarum minis res suas farci-
 nis aptatas dum ceteri subtrahere frustra
 nitebantur, laborem supervacaneum
 symbolo hoc elusit: *Omnia mea mecum*
porto. Tandem ereptus undis, reliquis
 tabulam ferentibus, qua fatorum iniqui-
 tatem, levamentiqe necessitatem ostendebant: quidam Clazomenius literarum
 studio deditus, Simonidem sermone co-
 gnitum cupidissime ad se recepit, rece-
 ptum hospitaliter veste, nummis, familiâ
 auxit & exornavit. Neque vero tam ve-
 cordes sumus, qui negemus, multos na-
 turâ singulares etiam suo munere sæpius
 egregie defunctos, qui literarum studiis
 non inclauerunt: cum multa in vita
 communi negotia obeunda occurrunt,
 quæ hæcce non adeo desiderant: Tum
     aliis

aliis non vacat, aliis non libet: aliis de-
sunt à quibus doceantur: In aliis etiam
ingenii & naturæ excellentia studiorum
defectum supplevit, qvos qvidem hoc
nominé felices prædicamus, illustriores
tamen, quos & natura & artes perfe-
runt. Ac licet opus maxime abhorreat,
cujus inchoatio invidia, continuatio la-
bor, finis incertus: certo tamen spere-
mus per laborem recte facta cito recedere
præmiorum lauro decorata: si vero per vo-
luptatem pravam & ludicas artes nequi-
ter fecerimus, voluptas cito aufugiet, male-
gesta semper apud nos manebunt.

§. X.

Quod si fortuna tantum non indulserit
bonorum, quantum ad necessarios
literis sumptus sufficiat, non tamen
desinant parentes post inculcata libe-
ris ea, quæ Christiano homini ad in-
formationem salutarem apprime condu-
cunt, iis artibus (quas honestas præsuppo-
nimus) instruere, quæ expeditiorem e-
mergendi rationem, vitæ humanæ subsi-
dia subministraturam monstrant, diligentि
habita

habita ratione indolis corporis, aliarum
 que rerum. Hoc ipsum monet in dist.
 Cato: *Cum tibi sint nati, nec iopes; tunc
 artibus illos instrue, quo possint in opem de-
 fendere vitam.* Labores perferre dignos
 assuetant, quorum uberrimam vehet
 ætas messem. Illud ipsum indicat Demo-
 critus, qui adolescentem conspicatus in-
 dustrium, optimum, inquit, *senectuti con-
 dis obsonium.* Sensit fructum laborum
 senectutis esse fulcimentum: quo si de-
 stituantur homines, quis negaverit miser-
 ras & calamitosas esse serum conditiones.
 Non invenitur fructus in arbore, ubi
 flos primus non adparuit: sic in matu-
 ra ætate honorem legitimum consequi
 non poterit, cuius adolescentia in disci-
 plinæ alicujus honestæ exercitio non de-
 sudaverit. Prælucet nobis illustris suo
 exemplo Maximilianus Imperator & la-
 borum patientissimus, adeo ut in mul-
 tam noctem crebro scriberet, res magnas
 ageret, sape etiam arma tractaret, hastis
 concuteret, cum Principibus in ludis, & se-
 rio cum hostibus: æstum ac frigus, in ediam
 & commeatus penumiam juxta ferret, adeo
 enim

enim à teneris assverat. *Qui cupit o-*
ptatam cursu contingere metam, multa tu-
lit fecitq; puer sudavit & alsit. Horat: In-
stituti ratio non fert, ut in amplissimum
harum rerum campum laxius excurra-
mus, cum nobis saltem animo sedit, præ-
eunte Cl. Bœclero, præcipuas officiorum
paternorum partes enumerare: qui iti-
dem multa paucis complexus parentes
monet, ut curam educationis serio & con-
stanter suscipiant, nulli operæ, nulli sum-
ptui parcentes: siquidem familiæ suæ bone-
stam successionem, civitatis ac patriæ uti-
litatem, præcipue autem auctoritatem Dei,
insitis naturæ, ac sanctis legum stimulis,
ad munia parentum stimulatis amant &
reverentur.

S. XI.

AD potestate parentum in liberos
 pedem promoventes, antequam illarum
 tractationi rerum nos immiscear-
 mus, monere haud inconsultum duximus,
 nos heic non tale imperium intelligere,
 quod constitutas civitates animat, sum-
 mumque in terris salutatur: sed tale im-
 perium, quale ad commodam liberorum

institutionem sufficit. Quidquid autem
ambiguitatis scrupulosa aliqua curiositas
objecerit, vix commodius enodari pot-
est, quam dicto illo Senecæ: Princeps,
inquit, *in subditos potestatem habet, ma-*
gistratus in privatos, pater in liberos (pu-
ta, pro diversitate ætatis & conditionis)
magister in discipulos, imperator in mili-
tes, dominus in servos. Discrepat nempe
hæc potestas pro diversitate objectorum
& finium: licet ad ultimum, civilis nem-
pe vita decus felicitatemque omnia colli-
ment, quod tum omnium indigentia re-
rum, tum adperitus ordinatæ societatis
dilucide & copiose exprimunt. Hoc au-
tem imperandi jus & potestas nulli à na-
tura concessa intelligitur, præterquam pa-
renti. Bodin. lib. I: 4. Fundatur nempe
hoc jus ipsa lege naturali, quæ dum so-
ciabilem hominem esse voluit, parenti-
bus directionem liberorum injunxit ad sa-
luteim, quam illi propter naturæ defe-
ctum nondum intelligunt. Armant hanc
potestatem insignia parentum merita ac
beneficia, generandi cura, necessarii vi-
ctus subministracione, institutioneque de-
centi

centi cumulata: Nam Patrem esse plurimum habet molestiae metusq; & curas infinitas. Menand: Tandem hoc imperium firmat tacitus liberorum consensus, qui videntes, se non commodam agere vitam posse parentum destitutos subsidio, intelliguntur libenter convenire voluisse cum parentibus, de susceptione, commoda educatione & institutione, qui consensus obligationem ponit in liberis submittendi sese parentum directioni. Nam ut delicatus quidam amor sui omnibus est insitus, ita ut ea averlari non desinant, quæ compagem suam eunt destructum, quod & ratio doctis & necessitas Barbaris & mos gentibus, & feris natura ipsa prescripsit, Cic. pro Mil. gratissimo animo in hoc imperium consensisse censentur, qui enim obligat aliquem ad finem, censetur eidem quoq; simul potestatem dedisse usurpandi media, sine quibus ille finis obtineri nequit.

§ XII.

HInc colligitur, quod hæc potestas minime se extendat ad jus vitæ & necis in liberos, sive extra, sive intra civitatem paren-

parentes constituti sint, quippe quo nihil magis à sui conservandi studio, & fine civitatis abhorret. Atque in hoc graviter peccasse leguntur Lacedæmonii, quod in ara Dianæ pueros æque ac puberes filios tanta verberum atrocitate cædebant, ut post deliquiorum intervalla exspirarent, quoniam ne gemitus quidem & suspiria ducere licebat, ne cædentes mollius se gessisse viderentur. Plut: Nec mitior in pœna de liberis sumenda erat. L. Brutus qui filios duos dominationis avidos, comprehensos ante tribunal virginis cæsos & ad filipitem religatos obtruncari jussit. Exuit patrem, ut consulem ageret, orbusq; vivere, quam publicæ vindictæ deesse maluit. Val: Max. lib. V. c. 8. i. De Gallis tradit Cæsar lib. VI. de bell. Gall: quod in liberos & uxores æque ac in servos jus vitæ & necis habuerint. Apud Ægyptios parentibus liberorum interemptio capitalis non erat, sed 3. dies ac noctes in complexu occisi perdurare custodia assidente publica, cogebantur. Non enim justum putabant, vita privare eos, qui vitam natis dedissent, sed castigatione potius,

cui

cui dolor & pœnitentia inesset, homines ab ejusmodi ausis avertendos esse. Hæc iuconsulta temeritas & spissa imprudentia sine dubio consuetudinis vitio imputanda, unde vis rationis paulatim obsurdiuit. Errorem hunc refutat. Magn. Pufend. lib. VI: c. 2. 6. J. N. & G. dicens, potestatem hanc eousque se non extendere, ut prolem vel nondum editam, vel natam, quounque modo extinguere possint. Nam, inquit, utut *ex substantia parentum excitetur siboles*, in æqualem tam conditionem humanam cum illis statim collocatur, ut *injuriae etiam ab ipsis parentibus capax sit*. Quæ infertur, dum violentur, quæ, vel ex peculiari pacto, vel communi humanitatis lege debentur: Potestas patria debet in pietate, non in atrocitate consistere. *Ita hoc quod es pater utere, ut memineris, & te hominem esse & hominis patrem.* Plin. lib. IX. Epist. 12. Si autem atrocitas facti liberorum jus domesticæ & privatæ emendationis excesserit, enormis delicti reos, potius ad magistratum deferri decet, ne forte hæc soluta parentum potestas in fraudem boni publici, aut iniquam liberorum oppressionem

pressionem vergat, aut ea velentur vitia,
quæ in exitium publicum olim eruptura
essent. Et huic consentit illud Deut. 21.
 18. *Si cui fuerit filius contumax & rebellis,*
qui non auscultat voci patris sui, & voci
matris sue, quamvis castigaverint eum,
tamen non auscultat illis. Ideoq; preben-
 dentes eum pater ejus & mater ejus; pro-
 duxerint eum ad seniores civitatis sua:
 & ad portam loci sui, dicentes senioribus
 civitatis sue: *filius iste noster contumax &*
rebellis, non auscultat vocinostræ, commis-
sator & ebriosus est: Tunc obruent eum
 omnes cives ejus lapidibus, ita ut moriatur,
 & tolles malum illud ē medio tui, ut o-
 mnes Israelitæ audiant & timeant. Uni-
 de facillime confutatur operosa illa Bo-
 dini congeries, pro adserenda immodica
 parentum potestate, quam circumseri-
 ptam legibus civilibus & summi imperii
 statutis prohibitam reprehensione non
 carere existimat. *Hæc omnia eo pertinent,*
inquit, ut plane intelligatur, jus vita &
necis in liberos, patribus pernicioſo exemplo
ademptum restituī oportere, idq; tum Di-
vina, tum naturali lege omnium antiquis-
-quo inuitori misuperti ius simile
-offici

sima jubente, qua Persarum, & superioris
Asie populos, Hebreos, Romanos, Celtas
quondam usos fuisse videmus. Quo enim
intensior ille parentum est amor, eo ma-
gis exacerbari solent gravius læsi. Nihil
enim iniquius patimur, quam malo affici
ab iis, in quos non tatum nihil mali, sed
summa beneficia a nobis profecta sunt:
sicut & Cicero querebatur, nihil gravius
sibi accidisse, quam decipi ab iis, a qui-
bus decipi nefas putasset.

§. XIII.

Quod de prærogativa in parentum po-
testate, quam sibi in prolem merito
vendicare possunt, seu cuius jus in pro-
lem sit potius, in diversam partem dispu-
tari solet, præter ea, quæ satis prolixe &
accurate adfert D: Liebent: Coll: Pol: Ex-
erc: IV: & 2. ubi non tam negat *naturalem*
potestatem matri cum Patre in filios com-
munem, quam *civilem*, qua mariti obser-
vatis observandis in ipsis etiam liberorum
suorum matres utuntur; nam cum jura
naturalia sint immutabilia, illa potestas
matri manet perpetua. Neque hæc pa-
tria

tria potestas, quam communicant leges ci-
viles, aliquid de honore & reverentia ma-
tri debita diminuit. Omnem ambigui-
tatem solide, ut solet, tollit Nob: Puff:
J: N: & G: lib. VI. 2. 5. ubi in libertate na-
turali degentium, non intercedente pacto
matris jus esse potius firmissime evincit.
In civitatibus vero, inquit, per viros consti-
tutis, ut patres regulariter sunt capita fa-
miliae, ita privatum inter liberos imperium
est penes patres; sic ut matrum jussa in se
consiliorum fere vim babeant; plenam au-
tem vim obligandi ex communicata à patre
potestate mutuentur. Mortuo patre, si fa-
miliae gubernatio matri incumbat, ple-
nun jus ad illam accedit, quippe quæ sola
de liberorum educatione tunc solicita est.

§ XLV.:

Inter jura parentum recenseri etiam solet
ex heredatio, quam loco abdicationis
successisse, commemorat Balthas. Cellar.
lib. Pol. I. cap. 4. 15. Hanc apud veteres
frequentem fuisse, inter plurimos histo-
ricos ipse Cornelius Nepos exprimit in
vita Themistoclis Cap. I. *inditens flagitia*
The-

Themistoclis, quæ liberius justo dum vi-
veret, remqve familiarem perderet, ex-
ercuit, adeoque hæreditate exclusus est.
Causas autem justæ exhæredationis inda-
gat. Cons. Loccen. diss. VIII. §. 30. p.
m. 202, quo benevolum lectorem hujus
rei cupidum remittimus. Verum ne quo-
cunque demum modo pater alios injuste
ditare, alios sine sufficienti ratione præ-
textu legitimarum exhæredationis cau-
sarum depauperare possit, paululum di-
minuta hæc potestas, ab arbitrio summo-
rum imperantium pender. Cum enim
exhæredatio sit pœnis, quæ ob atrocia
delicta infliguntur, annumeranda, sequi-
tur, suam vim juri civili debere, adeoque
tota harum pœnarum sumendarum ratio
publicæ utilitatis causa ad usum & decus
civitatum attemperata ad summam potes-
tatem refertur, ejusque civili constitu-
tione dispensatur. Vide Bœcl. Inst. Pol.
Lib. I. cap. 3.

§. XV.

PAtriæ potestati tam arcte sunt devincti
liberi, adeo ut ejus vis ac decus minui
non possit, cum natura legum humanarum
norma

norma sit, lex autem naturæ liberos parentum obsequiis arctissimo vinculo constrinxit, qvâ se ipsos eripere & liberare non aliter possunt, quam emanicipatione legitima, quam pro magno pietatis & officii prœmio virtuti liberorum tribuere solebant: unde & patrius nexus solenniter olim relaxabatur. Solvitur etiam patria potestas, dum familia paterna justis de causis excesserit proles, & novam familiam bona cum venia patris extruxerit: abnuente autem importune obstinato animo patre, ut rebus suis consulat filius, ac fortunarū sibi propriā figat sedem, nihilo minus familiam paternam deserere potest: nam leges civiles uti auctoritatem parentum recte fulciunt; ita morositatem ineptam baud temere obfirmabunt. Puf. J: N: & G: lib. VI. c. 2. § 13. Nec patriæ potestati amplius creduntur obstricti, qui magistratu ac publico munere funguntur, nam functionibus publicis nulla privata nomina debent intercedere. Boecl. inst. Pol. lib. I. cap. 3: Tandem etiam exspirat hæc potestas morte naturali sive patris, sive filii, & morte civili, vel amissa civitate per deporta-

portionem & servitutem pœnæ. Michr. Pol. c. 5. Tum etiam patria potestas cessat, si parentes jus suum dereliquerint aliis problem committendo, quibus nascitur plena & paterna potestas. Qvæ vero hactenus dicta sunt, non tollunt auctoritatem parentum; quippe qvæ in parentum meritis fundatur, hæc autem tanta sunt, ut nusquam cessare debeat reverentia: Notatu digna sunt verba cl. Puf. de J. N. & G. lib. VI. cap. 2. §. 10. ubi debitum illud reverentiae non ex sola de grato animo lege derivandum arbitratur, sed ex pacto quoq; tacito, quod nempe non præsumatur, qui alterum ex sua potestate dimittit, eum ita voluisse sibi æquare, ut ne beneficii quidem reus esset: Sed semper esse intelligendum, cum, qui subjectione liberatur, promittere saltem externa signa, quibus superiores ab inferioribus solent honorari.

§. XVI.

Sic, breviter licet non sufficienter expositis iis, quæ parentibus in liberos competere naturalis ratio suadet, ad ca-

C trans-

transitum facimus, quæ ob tanta beneficia liberi reponere debent, ac jure suo à parentibus postulare possunt. Inter officia itaque liberorum primum locum tenet *gratus animus, & studium referenda gratia.* Nam ut beneficiorum memoria senescere non debet: ita acceptum paternum beneficium æternæ memoriae infigendum est. Illustre gratitudinis exemplum est Metellus, qui consul Romanus tanto in exulem patrem amore flagrabat, ut non dubitaret pro *Q. Calidio* præturæ candidato à populo exorare veniam remissæ legis, quâ pater exilio multatus est: Identidem sui conservatorem, domus & familiæ patronum *Calidum* appellans, dignus qui à populo Romano Pius appellaretur. Valer: Max. lib. V. II. 7. Insignis liberorum gratitudo cernitur in sustentatione parentum jam senio & egestate confectorum: ortumque debet hæc obligatio naturali instinctui, qui suggerit, *suum cuiq; tribuendum, & benefactori beneficiendum;* qui, ut vim legis habeat expressam, decalogo inscripsit Deus præcepto 4. *Parentes esse honorandos,* cuius

jus officii pars est, bene meritis parentibus, licet nulla nostra officia parentum beneficiis æquiparari possint, mente pia, exteroque signo (puta, debita laude ac remuneratione) pro ratione facultatum nostrorum succurrere. Habentur enim liberi non modo ut naturæ serviatur, verum & inde capiatur utilitas. Nam qvæ parentes cum vires haberent, labore suo in ætatem debilem contulerunt, senectute debilitati & viribus destituti à valentibus quasi deposita recuperant. *Debet filius parentem alere pauperem, quod si nolit, eum judices cogant.* Drus: cit: Cellar. lib: I. Pol. c. 4. 27. Hujus officii sanctimoniam exemplo suo comprobavit gratissimus Josephus, cum inopia rei familiaris pressam patriam domum largissime sustentavit. Gen. 46. & 47. Est igitur contra officium, quod legislator Solon, alias adcuratus, filium à sustentatione patris excusavit, si nulli arti addiscendæ filium adhibuerat: cessante enim hac officii debiti parte apud Parentes, ideo officium suum deserere non debet filius: quippe quem nulla parentum desidia à

naturali nexu & debito, quo parentibus obstrictus est, liberat: hinc denegatum parentibus senibus victimum inter præcipuas justæ exhæredationis causas recenset cons. D. Locc. Syn. jur: p. m. 203. Quod si opportunæ se nō offerant occasiones, quibus gratitudinem suam explicit, tamen intimo cordis gestent scrutinio thesaurum hunc, qvi benedictionem abundantem largitur: nam disertus est etiam qui tacet, fortis etiam, qui compressis manibus, vel etiam alligatis, gubernator etiam qui in sicco est, quia consummatæ scientiæ nihil deest, etiamsi quid obstat, quo minus se utatur: Ita gratus est etiam qui vult tantum, nec habet bujus voluntatis suæ ullum alium quamse testem: Senec. Nunquam cesset gratitudinis affectus, licet ad suum nutum fortuna effectum dispenset.

§. XVII.

Hæc pietas etiam injungit liberis, ut per honesta media eō tendant, ut Parentibus sint solatio: Unde Epaminondas ex omnibus quæ præclare & honeste gessisset in vita, illud sibi dicebat esse jucun-

cundissimum, quod utroque parente vi-
vo Leuctrica pugna vicisset Lacedæmo-
nios. Vir pius non tam sibi gratulatus est
eam obtigisse gloriam, quam hanc volu-
ptatem ex se contigisse his, quibus vitam
acceptam ferebat. Plut. Etiam pericu-
lo obnoxiis parentibus proprio cum vi-
tæ periculo, evitabili tamen, si alias neque-
unt, subveniant. Docent id, qui apud Ca-
tanen Siciliæ urbem, *Piz* sunt adpellati.
Hi, cum ex ignivomo monte Ætna ur-
bem eam flamma corripiisset, missa au-
ri argenteique jactura, fugientes patrem
alius, alius matrem humeris imposuere
impendenti periculo subtrahendos. Ac
licet flamma vehementius urgeret, ta-
men ne sic quidem parentes dimiserunt:
res exempli non contemnendi, quam
sibi pergratam fuisse Deus peculiari ope
ostendit: flammarum torrens in duas dis-
cessit partes, ut per medios ignes inco-
lumes cum parentibus evaderent. Illis au-
tem tanti honores sunt decreti, quantos
nunquam exedet vetustas, cum quotan-
nis etiam nostra ætate certos ac solennes
honores pietatis ergo illis haberi, auctor

est Joan. Stöck. amœn. hist. p. m. 758.
 Insigni laudis encomio celebratur Æneas, qui patrem grandævum Anchisen humeris elevatum ne cum urbe periret, e mediis flammis eripuisse dicitur. Sed nec segnior Scipio Africinus nondum puerilitatis annos egressus, qui patrem consulem adversis auspiciis cum Annibale pugnantem ac vulneribus confossum in limine mortis constitutum suo interventu servavit: dupli gloriæ corona conspicuus, imperatore simul & patre ex ipso interitu vindicato. Val. Max. lib. V. c. 4. 2:

§. XVIII.

Alterum in parentes officium ponimus honorem & reverentiam, quæ tanto major erga parentes erit, quanto uberiora ab illis in liberos beneficia promana-runt. Nam per honorem decalogus non solum gratum animum, sed & reverenti-am, quam præstare parentibus intrinseca obligatione compelluntur liberi, intelli-git. Inde Pythagoras inter alia dicta præ-clara, *bonora Tuos, inquit, sedulo paren-tes:*

tes: & Arist: cit. Vendle. c. 4. Polit. *Ut Diis, sic honor suis tribuendus est parentibus: non omnis quidem, sed patri, qui patrem, matri, qui matrem.* An filius injuriam passus patrem in jus vocare possit, ambigua quidem res est, accuratissime tamen decisa à Cons. Dn. Loccen. de jure antipelar: p. m. 830. & seq. Huic autem reverentiae non adversatur, quod filius gerens personam magistratus patri privato præcesserit, puta, in publicis & solennibus locis, ubi dignitatem servare à maiestate concessam salutis publicæ interest. Laudatur à plerisque Fabius Gurses, qui consulatum tenens, patrem suum pro consulem obvium jussit equo descendere, & pro more peditem ad consulem venire. Excepit filium pater collaudatumque horabatur, ut isthac auctoritate pergeret auctoritatem populi Romani tueri: Non enim eum latebat, in publica persona volvi eminentiam & auctoritatem reipublicæ.

§ XIX.

Porro ad obsequium parentibus præstandū tenentur liberi etiam monente

Apostolo, Colloſſ. 3: 20. *Obedite parentibus per omnia.* Scil: niſi ſuperiores parentes Deus & natura dehortentur: unde omnia quæ ab honeſtate diſſona ſunt, procul ar- cenda. Hæc etiam liberos obſtringit, ut incoſultis parentibus nihiſ magni mo- menti uſcipiant. Sed & moroſitatem eorum uſque eo ferant, ut non modo non torva facie, aut obtreſtaſionibus parentes offendant, & extero more, quo homi- nibus placeant, revereantur, ſed & inter- no cordis affectu pie & honeſte de illis cogitent. Si exempla intueri placet, habe- mus exemplum ipſius Christi, qui paren- tibus obedivit, dignus, quem omnes co- miter proſequantur, ac nunquam depo- ſitam ineffabilis pietatis memoriam grati exclament. Contumaciæ poenam lue- runt Hophni & Pinehas filii Eli. Etiam ante gressam Absalonis inobedientiam De- ū vindicabat. Non autem patri & matri idem in omnibus debetur obſequium, cum ſæpius eveniat, ut utriusque parentis vo- luntatem implere imposſibile ſit: nempe cum contrariis ſunt ſtudiis, omnino præ- ſtat obedire patri imperium habenti & in-

ma-

matrem liberorum & prolem ipsam, licet diverso respectu. Procedit autem hoc in actionibus honestis aut indifferentibus, non item in illicitis : heic enim valet illud : *Magis obediendum Deo quam hominibus.*

§ XX.

Cum itaque tot modis parentibus sunt obstricti liberi, impium censetur Niniæ facinus, quod in matrem Semiramidem belluino ritu lascivientem, dum concubitum ejus peteret, libare ausus est, à qua tamen imperium amplificatum accepit, acceptum degener filius tam sordide administravit, ut in regia omne vitæ tempus exigeret, à nemine præterquam concubinis conspectus: licet enim hoc maternum flagitium esset, in parricidio tñ. nullam satis justam causam ad sceleris patrocinia prætexi posse existimo. Socium huic recte dabimus Ptolomæi filium, qui regnum à patre adeptus ipsum deinceps genitorem truculenta morte de medio sustulit. *Corn.* *Nep.* *de Reg.* c. 3. Et sane illustris est illa vox Solonis, qui scriptis

Atheniensium legibus, cum nullam sanctiōnem pœnalem, imo ne mentionem quidem parricidii fecisset, causam hujus facti per quirentibus respondit: *neminem a deo detestabilem fore, quem id facturum putaret.* At cum inteligerent legislatores, nihil tam sanctum esse, quod non aliquando violaret audacia, atrocissimo parricidii facinori exquisitissimum pœnæ genus statuerunt, judicantes nihil horribilis, quam per vim illis vitam eripere, qui vitam dedissent. *Nullum supplicium satis acre reperiri potest in eum, qui mortem obtulerit parenti, pro quo mori ipsum, si res postularet, jura Divina atq; humana postulant.* Insuerunt tantum scelus culeo vivum, atq; in flumen dejecerunt, nisi illud ē rerum natura sustulisse, cui repente cœlum, solem, aquam terramq; ademerunt: ut qui eum necasset, cui vitam deberet, careret iis rebus omnibus, ex quibus ~~omnia~~ nata esse dicuntur. Cic: pro: Amer. Damnarunt alii deficiente aqua parricidas ad bestias, ad ignem, ut rogorum busta terrorē incuterent, ne in tam horrendas cædes proruerent. Nec vindicta Divina
qvam-

quamvis lento pede soleat incedere, huic peccato impenitatem dedit. Hæc Serviam Tulliam & Tarquinium Superbum in necem Servii Tullii conspirantes, ē solio, ē regno fœdissima fuga submovit inq; miserrimam conditionem ad eluendum pia culum relegavit. Liv. lib. 1. Quis Neronem exitus manebat? hasta seipsum transfixit, post cruentatas parentum sanguine manus.

§. XXI.

Ut officia parentum jura seqvuntur, ita officia liberorum, eorundem comitatur privilegium, *successio nempe in bona parentum*, quam illis tribuendam, cum ex jure naturæ fluit, quoniam postquam in lucem fuere infantuli editi, commode eos alere student, & si casus quidam parentibus fortuiti acciderent, haberent, ad quod manus suas porrigere possent. Unde parentes operam adhibere non solum soleut, quomodo vitam suam bene transigant, sed legitimè colligant ea, quibus post inevitabilia eorum fata sustineantur liberi. Hoc ipsum Corn. in Attico laudat cap. 4. 3. in vita Att: *Rei familiari, inquit*

quit, tantum operæ dabant, quantum non
indiligens paterfamilias. Tum jure Divi-
no patet: Num: 27. *Homo cum mortuus fu-
erit absq; filio, ad filiam ejus transibit bæ-
reditas, si filium non habuerit, habebit suc-
cessores fratres suos.* Nam, quemadmo-
dum peracta cœna, reliquæ circumstanti-
bus distribuuntur, ita finito vitæ curriculo
aliquid etiam relinquitur iis, qui toties
vitæ ministri fuerunt. Unde patet, libe-
ros, cum maximo parentibus adhuc su-
perstitibus fuerunt auxilio, suo jure etiam
maximum defunctis parentibus honorum
postulare posse: nisi ob scelera quædam
enormia justè exhæredato filio, testa-
mento quodam probato, quibusdam extra
lineam socialem, si propinquiores desint,
pater id voluerit assignare. Cæterum u-
bi nihil peculiariter de successore statuit,
præsupponitur eum voluisse, ut bona illi-
us inter hæredes legitimos dividerentur,
ut illis liberi in posterum sublevari ac ad
membra socialia utiles redi possint. *Quod*
si absq; liberis mortui fuerint parentes,
tam successio quam divisio bonorum ad
proxime sanguine conjunctos pertinet.

Quem

Quem discursum præterire satius nobis videtur, quam ea suscipere audere, quæ nostra studia transcendunt, & sibi merito Juris Consulti vindicant, qui legum civilium in hisce dispensationem optime norunt. Heic augusta se & sublimis offerret materia de successione in regna adcuratius disputandi, sed præterquam, quod non tam directe hunc discursum spectat, & prolixior nostro proposito labor foret, ea, quæ in dubium heic vocari possunt ad examen disputationis publicum vel ipsum actum disputatorium, ubi optata forsan occasio mentem nostram declarandi sese obtulerit, reservamus. Sic breviter perfectis, & pro modulo ingenii absolutis iis, quæ in medium proferre decrevimus, discursu nostro ad finem nutu & voluntate supremi Numinis contendimus: quod laudare non desinet posteritas, quod venerari non dissentiet Christianismus, cui gloriam honoremque in omnem seculorum perennitatem tribuendam quivis mortalium adclamet; voce, corde, affectu, adplausu.

Nobi-

Nobilissime Domine.

Abitur hodie tertius annus, à quo fatorum benignitas meam tenui admodum filo suspensam fortunam tam lato sidere adspexit, ut Tui informandi cura mihi demandaretur. commoda, quæ inde in me uberrime resultarunt, res esset haud parvi negotii, digne decantare. Præmia largissima labores qualescumq; præoccuparunt, imo beneficia immortalia insignia merita cumularunt. Sit hoc mearum partium, cum aliud præstare nequeam: Pietas sua fœdera servet. Tibi Tuisq; post Deum debeo cuncta: binc laus vestra dum reget hos artus anima, & post funera vivet. Illud vero Tuum à Divino accensum vultu lumen, ingenium illustre, diligentiam singularem, virtutes præcliras, quas sèpissime admiratus sum, in talem habitum formavit rerum temporumq; arbiter, ut benedicente illo, etiam specimen hoc diligentiae Tuæ in inclita hac Academia exhibere sustinueris, haud ignarus pertinacem memoriam literarum gleriā viribus æternis comprehendere: Non heic valent turgida & inflata pectora, quæ vel desidia & otio saginantur, vel inscitia suf-

suffarinati nimium sibi spōdent, vel li-
teratos alto supercilio falso rident, quasi sic
fieri deceat, quomodo illorum malitia &
stupida ignorantia suadent. Non si ma-
gnus fueris, bonus & eruditus eris: Sed
si bonus & eruditus, tum demum revera ma-
gnus eris. Qualia quis semina serit, talia
jure metit, nec cōptum Tuum bonum mi-
optime von PREUTZ spēm deplorabit
suam, nec deerint præmia dignis. Prius
Apollo suum deserat Parnassum, & Musæ
coronas, quam Tibi illa denegentur præmia,
quæ Tua promeruerit virtus. Interim, Deus
qui fovit ingenii Tui vires, agitavit motus,
elicuit omina, continuavit auspicia, Te in-
dies magis magisq; constantia virtutis ro-
boret, scientia utili & eruditione solida per-
ficiat, consilia cælesti ope instruat, fortu-
nam benigno favore provebat. Hæc Tibi
vitam fœnerabunt securam, donec Tibi ad-
plaudamus: Aggredere insignes (venit
jam tempus) honores, Vale & fave,

Dabam Aboæ die 7.

Maii Anno 1688.

T. Addictiss.
JOH. FORTHELIO.

Dice-

Icebat, Nobilissime Dn. Augusto suo
olim Mæcenas, tum temporis ei se-
cretissimorum consiliorum particeps
& auctor; est generosi animi maxi-
ma quæg̃s sperare, & ad summum
fastigium omnibus viribus eniti. Scilicet magna
nobilitati sui generis cura esse debet, & sicut nul-
lis mortalium æque indoles ad speciem facta o-
mnis elegantia creditur ac his quibus fortunam
nascendi lors illustrat: ita candido virtutis amore
augeri amat tenera hæc clarioris fortunæ ætas,
qui deinde in solidum prudentiæ veræ & gene-
rositatis argumentum succrescat. Amænitate ta-
men studiorum in hac ætate ut non exiguâ, ita
maximè temperatâ gaudet vivax naturæ alacri-
tas, cum nusquam atrocior cicuta sit quam ubi
trahitur ad vulgarem humilitatem mollis iste ad-
huc animus, qui ad istum eruditionis spiritum
adlevfaciendus est, qui ex majestate implere de-
bet regiam partem scientiarum. Accedit, quod
nec initianda est pueritia ad anxiæ & supersticio-
sæ disciplinæ aut acerbæ scientiæ supplicium, sed
ad cautam, virilem, & robustam virtutem. Ve-
rum enim est, quod, cum ad solaris lucis reflexi-
onem objecta intuetur oculus, tunc clare videat
& distinctè perspiciat; directè vero ipsos solares
radios aspiciens, frustra laboret dum nimia luce
perstringitur. Sic cum ingenii comparatum
novimus, ut cum doctrinis ac speculationibus
impensis quam par est se dedunt, ad altiora
quam

quam foliis & lineis sophorum continentur tra-
ctanda plerumquè cæcutiant. Veræ ille est eru-
ditionis princeps, qui non intra metam damna-
tus humilitatis, condere noverit civium mores,
& patriam consiliis firmare. Intra angusta con-
silia & cogitationes hæret retusæ mentis homo,
& ab opacis mentibus ampla ingenia hac nota-
sejuncti sunt, ut liberalius omnia agant, & vivi-
dæ majestatis repræsentent imaginem. Hoc o-
mne tibi tribuo, Nobiliss. Dn. Circumdederat
cunas tuas clarior fortuna, & te non vulgari
necessitudine cum literarum commerciis conjun-
xerat. Dedisti deinde in primis annis non ple-
beja futuræ virtutis indicia, & jam in eo emicat
apud te singularis indolis exemplum, quod an-
nos nondum egressus istos, qui alias inconstan-
tiæ puerilis larvis signati, publico specimine
imples partes virtutis ac vigoris tui singularis.
Macte hoc animo Nobilissime Dn. & invenies
nihil præstabilius quam præstanti ingenio nasci,
& aptum ingenium esse sortitum ad eruditioñis
Academicæ industriam, modo privatam cum
tempore sapientiam superet publica scientiæ
gloria.

Vale

ANDREAS Lind.

E

Satis

Atis superq; notum est hominum ingenium ita comparatum esse, ut plerumquè in dictis suis interioris animi prodat Characterismum & lingua calamusq; effundat, quod virtus in pectori diu coxit: Nobilissime Domine RESPONDENS animum affectumq; Tuum cuiusvis nobilioris doctrinæ fertilem, omniumq; elegantiorum morum ac virtutum feracem, in hac ipsa egregia prorsus Dissertatione Tua, sic aperuisti, ut vix Zeuxis olim ovas pinxerit felicius, quas tamen in certamen cum Parrasio tanto detulit successu, ut in scenam etiam aves advolarint: hic n. antiquissimæ ac nobilissimæ Patriæ societatis originem, naturam & indolem docte tradis, Parentum beneficia, natorumq; obsequia piè proponis, quod sane sicut res magnas redolet & sublimes, ita etiam ingenium Tuum ad magna natum & sublimia aptum prodit. Namq; non ad barbarum illum nobilitatis nostræ, sanctum illud Musarum contubernium ad nauseam usq; fastidientis morem, mutuatio avorum luce illustrari amas, nec ex tritavorum numero & crassis admodum patrimonii libris veram nobilitatem aestimas; sunt hæc omnia aliena, ludentis fortunæ blandimenta, crepundia, mendacia, opinione nostra cara, pretio suo vilia, imo haud raro pernicioſa, cum hujusmodi Fortunatarum insularum proceres, majorum fumosas imagines ac gloriam jactantes, plerumq; cunctas virtutes tota vitiorum phalange

lange adeo acriter oppugnant, ut in ipsis flagitiis
nomen & famam scelerate quærant, atquè sic
nihil aliud sint quam familiarum suarum turpis-
sima convitia & tanquam ex amæno & regali
quondam palatio adhuc in ruderibus superstites
fætidissimæ cloacæ. Sed Tu Nob. Dn. quamvis
ad eximias illas beneficæ naturæ dotes, prodiga
fortuna addiderit etiam nobilissimæ stirpis orna-
mentum, eaq; omnia amplissima, quæ in eos con-
ferre solet, quos semel in contubernium suum re-
ceperat, tamen hisce non contentus, tantum in ele-
gantiori doctrina morumq; savitate proficere co-
natus es, ut non solum quamlibet voti Parentum
avaritiam explere possis, verum etiam amplissimā
de Te conceptam spem longe superes, studiis vir-
tutibus, ingeniiq; indele annos adeo præclare an-
teveniendo, ut cunctos in Tui amorem & admira-
tionem vel invitatos rapueris. Felix itaq; es hoc
nomine Nob. Dn. imo terq; quaterq; felix. Felix
etiam quod hujusmodi studiorum Moderatorem
nactus sis, quo meliorem ne votis quidem conce-
ptis adipisci poteras; eorum enim fonticum dete-
statur morem, qui admirandæ sanctitatis perso-
nam induit, tristem vultu vendunt sanctimoniam,
bonæ spei vero juvenes fidei suæ commissos nunc
blandimentis ac novocalibus definitimentis fasci-
nant & infatuant, nunc nugarum tendiculis irre-
titos diris ac minis quasi religionis specie, in eos
sæviendo, illorum ingenia miserrime pessundant;
quos non aliter intueri oportet quam agyrtas me-
diecos, quorum tituli remedia habent, pyxides vero

vene-

venena: Verum novit ille probe bonam monetam ab adulterina & aurum à fcoriis, hoc est, veram pietatem à fanatica illa superstitione ac personatis sceleribus dignoscere, distinguere. Imo felix, quod ejusmodi Praeceptor in humanitate politiori & liberalibus artibus cæteris Tibi contigerit, qui non ad degenerantis hujus seculi morem, in turpissima adulatio[n]um adulteria prostitutus, amplissimas tantum novasq[ue] spes ingentium promissorum emblematisbus ornatas Nob[is], Tuis Parentibus ostendit, nec ad eorum modum qui captiosos argutiarum Dialecticarum labyrinthos deperiunt, exitiali præterea furiantium terminorum phrenesi insanentes, aculeata sophismata atq[ue] irrita fabrile[s] eruditionis acumina Tibi proponit; sed ad solidam illam scientiarum atq[ue] artium vim Te ducit, in quibus inexhausti utilitatis & jucunditatis reconditi sunt thesauri, gazæ honorū cumulatissimæ. Hæc omnia latius deduci possent si candida & doli impatiens veritas pluribus verbis indigeret & temporis ratio permitteret. Inter varios itaque festosq[ue] gratulantium applausus, summam voti mei hanc concipio, Deum T. O M. humilimis precibus sollicitando, ut virtutum scientiarumq[ue] studiis Tu-
is ita benedicat, quo ad Nobilissimorum Parentū, Patriæ omniumq[ue] publicum bonum sincere aman-
tium sententiam & votum quam prosperrime suc-
cedant, Tibi laudem pariant solidam gloriamq[ue] a-
pud posteros nunquam intermorituram, seraq[ue] sit
& nepotibus demum nota illa dies quæ tam excel-
lens depositum cælo est illatura. Vale.

Tibi ad quævis officia paratissimus
JOANNES Swanström Ang.

R.W.M.L. 6131